

PTUJ – SPODNJA HAJDINA. – V okviru raziskovalne akcije na svetišnem kompleksu severno od I. mitreja na Hajdini, na robu dravske terase, smo od 6. do 16. decembra izkopali štiri prečne sonde: 1. sonda: dolžina 6 m, širina 1,1 m, globina 80 cm; 2. sonda: dolžina 2,5 m, širina 1,3 m, globina 70 cm; 3. sonda: dolžina 4 m, širina 1 m, globina 120 cm; 4. sonda: dolžina 4 m, širina 1 m, globina 35–100 cm. V vseh sondah se pod rušno in humusno plastjo pojavlja rimska kulturna plast različne debeline. Le-ta je bila najmočnejša v sondi 1, ki smo jo kasneje zaradi izkopa vodnega zbiralnika v srednjem delu razširili in poglobili do dna zbiralnika – do globine 2 m. Zbiralnik je bil vkopan v gramozno plast in imel na dnu sledove desk. Ob čiščenju dna smo ugotovili, da je bila kašta pravokotne oblike in obložena z deskami v dolžini 170 × 145 cm ter visokimi do 20 cm. Zgornji premer zbiralnika je 225 cm. V zasipni plasti smo našli nekaj fragmentov rimske keramike, med katerimi je največ fragmentov črno sivo žganega lonca in enako žgane pokrovice z robom za nastavitev na ustje lonca. Med fragmenti posod je tudi domača črna sivo zgana keramika z metličastim ornamentom. Ob čiščenju južnega profila zbiralnika se je pokazal jarek za iztok vode iz zbiralnika po padcu terena proti I. mitreju. Lahko, da je bil v zbiralniku tudi izvir vode, kakršni so bili nujni v mitričnem svetišnem kompleksu in kakršni so na tem prostoru obstajali po pripovedovanju domačinov še do nedavna. V zasipni plasti jarka tik ob zbiralniku smo našli precej fragmentov amfore in tu je ležala na globini 45 cm tudi bronasta šivanka. Ob zasipavanju te sonde smo našli bronasto tanko ploščico z luknjicami – mogoče luska na rimskem oklepu. Sonda 2 je bila skoraj brez kulturne plasti, saj je bila tu nekdaj za eksploatacijo gramoz, katerega so domačini rabili pri okoliških novogradnjah. Jamo so kasneje zasuli z odpadnim materialom. V sondi 3 je bil pod rušno plastjo s humusom in gramozom mešana rimska kulturna plast s fragmenti keramike vse do globine ca. 50 cm. V tej plasti smo našli tudi bronast obroček rombastega preseka in bronasto konico s tulcem za nasaditev, pa tudi nekaj živalskih kosti. V severovzhodnem vogalu sonde smo na globini 30–40 cm našli fragment rdeče žgane posodice tankih sten. Plasti se v tej sondi izklinjajo v mivkastem nanosu jarka, kateri poteka ob robu dravske terase iz sonde 1 – iz zbiralnika, vendar je tu širši in globlji. Jarek vkopan v gramozno plast ima tu globino do 60 cm. Sondo 4 smo izkopali med sondama 1 in 3. V severovzhodnem kotu sonde smo na globini 30 cm našli bronasto ločno fibulo brez

igle. V njej je zopet viden jarek, ki je poln mivkastega nanosa. V zasipni plasti jarka je bilo tudi nekaj fragmentov rimske keramike. Sondiranje je sicer dalo nekaj novih elementov, kot so jarek in vodni zbiralnik ter pred

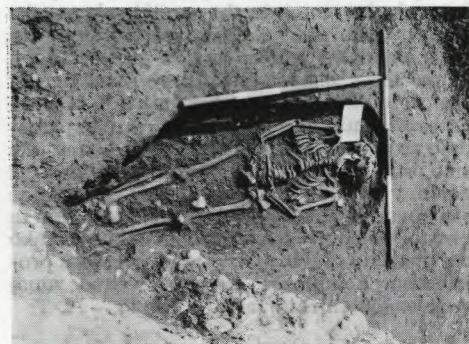
Sl. 59 Spodnja Hajdina – sonde 1 in 2 na dravski terasi severno od I. mitreja

Fig. 59 Spodnja Hajdina near Ptuj: trenches 1 and 2 on the Drave terrace northwards of the 3rd Mithraeum

Sl. 60 Spodnja Hajdina – sonda 3 z vidnim jarkom iz zbiralnika v južnem profilu

Fig. 60 Spodnja Hajdina near Ptuj: trench 3 with evident Roman ditch in the south section

Sl. 61 Spodnja Hajdina – rimski skeletni grob

Fig. 61 Spodnja Hajdina near Ptuj – Roman skeleton grave

tem najdeni oltarji v svetiščnem kompleksu ob robu dravske terase, ni pa dalo pričakovanih rezultatov rimskih arhitektonskih ostalin, ki pa so po vsej verjetnosti že uničene z obdelovanjem in globokim oranjem njivskih površin ob robu terase. V sledovih (v širših pasovih razorane rečne oblice in kosi apnene malte, kosi opeke) so ostaline rimskih temeljev še vidne na robu njive, očitno pa je, da vsaj na tem presondiranem mestu gradbene ostaline ne segajo v dvignjeno obrobje dravske terase, kjer bi bile zaščitene pred fizičnimi in strojnimi posegi v zemeljske plasti. – Iv. T.

PTUJ, mestni stolp. – Ob koncu leta od 18. do 29. decembra smo z razširjeno arheološko sondo med Mestnim stolpom in Proštjsko cerkvijo poizkušali razvozlati gradbene ostaline in kulturne plasti, ki se pojavljajo na globini ca. 20 cm pod tlakovano površino v ozkem izkopu jarka okoli stolpa zaradi polaganja ozemljenja. Po čiščenju jarka okoli stolpa smo ugotovili, da potekajo na vse strani močni temelji, katerim trenutno ne moremo določiti namembnosti, možno pa je, da so razširjeni temelji stolpa ali pa njegovi podporniki. Na zahodni strani stolpa je pod šutno plastjo rjava ilovnata rimska kulturna plast z obilico fragmentirane keramike tudi s sledovi metličastega ornamenta. Pod stopniščem v stolp se je pojavila polkrožna absida, verjetno ostanek najstarejše srednjeveške zidane kapele Janeza Krstnika, ki je bila s stolpom vred podrti 1556. leta, na temelju tega pa se je v drugi polovici 16. stoletja dal zgraditi sedanji stolp. Pred absido, ki ji bomo lahko ugotovili širino in druge gradbene in kulturne elemente šele z odstranitvijo marmorne lunete (najnižje stopnice vhoda v stolp), so bili razmetani in poškodovani grobovi srednjeveškega grobišča okoli Proštjske cerkve. Grobovi in drugi posegi v zemeljski plasti so močno poškodovali starejšo rimsko kulturno plast, v kateri je na jugovzhodni strani rimsko ognjišče s keramiko in žganinsko plastjo. Južno od tod se pojavi nova absidalna arhitektura na globini 30 cm, ki pa ima v zasipni plasti precej fragmentov amfore in druge rimske keramike. Povsod pa je razmetanih precej človeških kosti, ki pripadajo srednjeveškim grobovom. Ob koncu leta smo sondo zaščitili in bomo nadaljevali z delom v letu 1990, saj je potrebno za pravilne strokovne zaključke odpreti večjo površino in prostor poglobiti do sterilnih plasti ter se tako dokopati do pravih spoznanj na prostoru proštjskega kompleksa, ki je še vedno zunaj cerkvenega objekta zavito v meglo. – Iv. T.

PTUJ, HAJDINA. – V maju smo opravili arheološka zaščitna izkopavanja pri novo-

gradnji na parc. št. 1107/8 k. o. Hajdina, last Vertuš Danice. Njivsko humusno površino smo do globine 30 cm sneli strojno. V vzhodnem delu izkopišča se pojavijo rimski temelji objekta, ki poteka v smeri proti Pergerjevi ulici. Temelji objekta so do 50 cm visoki in široki 50 cm ter zgrajeni iz rečnih oblic vezanih z apneno malto. Vkopani so v rumeno ilovnato plast. Na zahodni strani temeljev zidu je bil vkop, za katerega smo kasneje ugotovili, da je prosto vkopana grobna jama kasno rimskega skeletnega pokopa brez pridatkov. Pokojnik leži v smeri SZ–JV in ima grobno jamo pri nogah delno vkopano v temelj rimskega zidu. Na zahodni strani pa je v izkopišču do 35 cm široka rimska kulturna in predvsem ruševinska kulturna plast, ki ne vsebuje drugega kot fragmentirano rimsko keramiko in polomljene dele tegul, imbreksov in opečnih plošč. V severnem profilu se vidi, da so bili na tem mestu trije vkopi, ki imajo v zasipu polno fragmentirane rimske raznolike keramike, stekla in nekaj bronastih novcev. Rimska kulturna plast pada proti zahodu in se končuje na globini ca. 1 m, kjer se pričena plast sterilne rumene mivkaste ilovice.

Skoraj istočasno smo opravili tudi arheološka predvsem dokumentacijska dela na parc. št. 2029/2 k. o. Ptuj, last Hlupič Antona. Tudi tu se pojavljajo tako rimski gradbeni elementi kot tudi kulturna plast, ki pa proti severnemu delu izkopišča izginjajo v debeli mivkasti naplavini proti potoku Studenčnici.

V zahodnem profilu so vidni temelji treh zidov, širokih od 35–70 cm in visokih do 1 m, napravljenih iz rečnih oblic vezanih z apneno malto, ki potekajo v smeri V–Z, vendar so po nekaj metrih poškodovani in se ne nadaljujejo proti vzhodnemu profilu. Videti je, da je bil ta del izkopišča predhodno že sondiran, saj se po vsej površini srednjega in vzhodnega dela izkopišča vleče premešana rimska ruševinska plast do globine 160 cm, ko se pričena sterilna sivo rjava mivkasta plast.

Pred gostiščem »Pošta« pa je bil stari priključek na kanalizacijo po vojni prenovljen in pokrit z dvema marmornima kamnoma. Na enem, obdelanem kot konzola menze cerkvenega oltarja, je izklesan profiliran okvir, kar nedvomno kaže, da je bila kasneje predelana rimska marmorna plošča pripravljena za dokončno obdelavo, ki pa ni bila opravljena. Drugi marmorni blok je še bolj poškodovan, vendar da slutiti na nedokončan rimski oltar s sledovi baze. – Iv. T.

RADVANJE. – Skladno z ureditvenim načrtom, ki je upošteval interese varstva, smo pristopili k prezentaciji villae rusticae. Ugoden prostor znotraj šolskega okoliša in izredna